

การศึกษาปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิตดาวิ ชาญอนงค์สุข

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดให้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 310 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 27 ธันวาคม 2547 ถึง 18 มกราคม 2548 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยด้านสภาพการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า คณาจารย์เลือกใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพราะฐานข้อมูลออนไลน์สามารถค้นคืนสารนิเทศได้ตลอดเวลาและสถานที่ที่มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คณาจารย์รับทราบการให้บริการจากเอกสารเผยแพร่ของสำนักหอสมุดมากที่สุด ในส่วนของคณาจารย์ที่ไม่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มีสาเหตุมาจากคณาจารย์มีความคุ้นเคยในการใช้ทรัพยากรสารนิเทศประเภทอื่นๆ เช่น สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์

ด้านปัญหาการใช้ฐานข้อมูลพบมากที่สุด คือ คณาจารย์ไม่สามารถติดตามเอกสารฉบับเต็มที่ค้นคืนได้ ปัญหาด้านผู้ให้บริการที่พบมากที่สุด คือ ผู้ให้บริการแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่ชัดเจน ปัญหาด้านฐานข้อมูลที่พบมากที่สุด คือ ฐานข้อมูลแต่ละฐานมีวิธีค้นคืนแตกต่างกันทำให้เกิดความสับสน ปัญหาด้านระบบเครือข่ายที่พบมากที่สุด คือ ระบบเครือข่ายเกิดความขัดข้องบ่อย

ด้านแนวทางแก้ไขปัญหการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า ด้านผู้ให้บริการที่คณาจารย์เห็นด้วยมากที่สุด คือ การจัดทำคู่มือการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ทุกประเภทโดยมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ ด้านผู้ให้บริการ คือ การจัดบริการรับคำค้นและส่งผลการค้นทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ด้านฐานข้อมูลออนไลน์ คือ การจัดหาฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านระบบเครือข่าย คือ การตรวจสอบการทำงานของระบบเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ฐานข้อมูลออนไลน์ หมายถึง ชุดรวบรวมข้อเท็จจริง/สารนิเทศในรูปแบบที่อ่านได้โดยคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์หลายแฟ้มที่สัมพันธ์กัน แฟ้มแต่ละแฟ้มประกอบด้วยระเบียบซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือตัวเลข รายการบรรณานุกรมหรือสาระสังเขปหรือเนื้อหาเต็มของบทความในสารานุกรม เอกสารวิชาการ หรือรายงานวิจัย โดยปรกติแล้วจะสัมพันธ์กันโดยเนื้อหา (เนงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ, 2535: 83)

บริการฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นบริการที่จัดให้ผู้ใช้ได้ค้นคืนสารนิเทศจากฐานข้อมูลต่างๆ โดยมีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ค้นกับระบบค้นคืน โดยมีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อกลาง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คำนึงถึงประโยชน์ของการจัดให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ เพราะเป็นบริการที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ดังนั้น สำนักหอสมุดจึงจัดบริการฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัย ที่กระจายถึงหน่วยงาน ทุกคณะ/สำนัก/ สถาบันในวิทยาเขตต่างๆ ในส่วนของสำนักหอสมุดมีการจัดคอมพิวเตอร์เพื่อให้บริการสืบค้นข้อมูล ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ บริการสืบค้นฐานข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยและระบบอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารนิเทศผ่านระบบเครือข่ายของมหาวิทยาลัยที่ <http://www.lib.ku.ac.th> จากสถานที่ใดก็ได้โดยผู้ใช้สามารถสืบค้นได้ด้วยตนเอง หรือติดต่อขอใช้บริการผ่านทางบรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ฐานข้อมูลออนไลน์ที่จัดให้บริการมีหลายสาขาวิชา และสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักหอสมุดจัดให้บริการรวม 41 ฐาน ประกอบด้วย ฐานข้อมูลที่จัดให้บริการเฉพาะวิทยาเขตกำแพงแสน 3 ฐาน ฐานข้อมูลที่จัดทำขึ้นเอง 11 ฐาน ฐานข้อมูลที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 7 ฐาน ฐานข้อมูลที่บอกรับเป็นสมาชิก 19 ฐาน และฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุด 1 ฐาน จากสถิติรายงานประจำปี สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545: 35) ได้จัดซื้อฐานข้อมูลออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ในปี 2543 ห้องสมุดบอกรับฐานข้อมูล 13 ฐาน ค่าใช้จ่าย 992,215 บาท ต่อมาปี 2547 บอกรับฐานข้อมูล 19 ฐาน ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อเพิ่มเป็น 6.3 ล้านบาท และในการดำเนินการโครงข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย (Thai Library Integrated System-ThaiLis) ซึ่งมีการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยและสถาบันของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสามารถเข้าถึงข้อมูลสารนิเทศตลอดจนเอกสารฉบับเต็มได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ครบถ้วนให้กับนิสิต นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัยของมหาวิทยาลัยและสถาบัน โครงข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยได้บอกรับฐานข้อมูล 5 ฐานในปี 2545 และบอกรับเพิ่มเป็น 6 ฐานในปี 2547 มีค่าใช้จ่ายประมาณ 92 ล้านบาท ถือได้ว่าค่าใช้จ่ายในการบอกรับเป็นสมาชิกฐานข้อมูลออนไลน์มีอัตราสูง ดังนั้น สำนักหอสมุดควรให้ความสนใจประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและเกิดความสนใจที่จะศึกษาการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บอกรับเป็นสมาชิกโดยศึกษากลุ่มผู้ใช้ที่เป็นคณาจารย์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้ที่มีความต้องการสารสนเทศที่มีความทันสมัย ถูกต้อง สะดวกและรวดเร็ว เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา โดยจะพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ คือ สภาพแวดล้อมแหล่งสารสนเทศ และกลุ่มผู้ใช้ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในการสืบค้น เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศตรงตามความต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 310 คน และศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดให้บริการโดยบอกรับเป็นสมาชิกและฐานข้อมูลที่ได้รับการสนับสนุน รวม 26 ฐาน ได้แก่

1. Academic Search Premier
2. ACM (Association for Computer Machinery)
3. ACS (American Chemical Society Publications)
4. AGRICOLA plus Text
5. AGRIS (International System for Agricultural Science and Technology)
6. ASCE (The American Society of Civil Engineers)
7. ASME (The American Society of Mechanical Engineers)
8. Blackwell Synergy
9. CAB Abstracts (Commonwealth Agricultural Bureaux หรือ CAB International)
10. Digital Dissertations
11. Ebrary
12. Emerald Fulltext
13. FSTA (Food Science and Technology Abstracts)
14. Grolier Online
15. IEEE (The Institute of Electrical and Electronics Engineers)
16. Kluwer eBook
17. Kluwer eJournal

18. Knovel
19. Lexis / Nexis
20. NEWSCenter
21. PEP (Professional Engineering Publishing)
22. Science Direct
23. SciFider Scholar
24. Springer Link
25. Swetswise
26. Wilson Web

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงการใช้ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันบริการฐานข้อมูลออนไลน์เป็นบริการที่มีจำนวนผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น เพราะฐานข้อมูลออนไลน์มีการจัดเก็บและรวบรวมสารนิเทศจากเอกสารหลายประเภท เช่น หนังสือ วารสาร เอกสารการประชุม เป็นต้น มีเนื้อหาครอบคลุมหลากหลายวิชาทั้งสาขาวิชากว้างๆ หรือแขนงวิชา หรือหัวข้อที่เฉพาะเจาะจง สารนิเทศในฐานข้อมูลยังครอบคลุมเอกสารย้อนหลังและเอกสารปัจจุบันที่มีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่ผู้ผลิตฐานข้อมูลกำหนดไว้ เช่น อาจปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีการพัฒนาข้อมูลใหม่ๆ ปรับปรุงทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือทุกเดือน นอกจากนี้ ผู้ให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์บางส่วนยังให้บริการสารนิเทศก่อนการพิมพ์เอกสารฉบับเต็ม (pre-print) ผู้ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ในปัจจุบันจึงได้รับสารนิเทศที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ ในด้านการเข้าถึงบริการฐานข้อมูลออนไลน์นั้น การที่ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการฐานข้อมูลได้นำเอาเทคโนโลยีสารนิเทศและเทคโนโลยีโทรคมนาคมมาใช้ในกิจการบริการออนไลน์ โดยการเผยแพร่บริการผ่านทางเว็บไซต์ ผู้ใช้จึงได้รับความสะดวกในการค้นคืนสารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ อีกทั้งโปรแกรมการค้นคืนฐานข้อมูลในปัจจุบันก็ได้รับการออกแบบให้ใช้งานได้ง่ายขึ้น

บริการฐานข้อมูลออนไลน์เป็นบริการที่ผู้จัดทำบริการต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึง ความเหมาะสมของฐานข้อมูล ความต้องการสารนิเทศของผู้ใช้อุปกรณ์เกี่ยวกับการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ การจัดบริการฐานข้อมูลออนไลน์มีองค์ประกอบหลายส่วน (Chowdhury and Chowdhury, 2001: 132) ได้แก่ ผู้ผลิตฐานข้อมูล ผู้ให้บริการฐานข้อมูล เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และระบบคอมพิวเตอร์

ฐานข้อมูลออนไลน์แต่ละฐานมีการจัดทำที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ใช้บริการควรวางแผนขั้นตอนการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ก่อนการดำเนินการค้นคืน เพื่อช่วยลดปัญหาของผู้ใช้ในการได้รับสารนิเทศที่ไม่ตรงตามความต้องการและปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการค้นคืน ขั้นตอนพื้นฐานในการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่

1. ศึกษาความต้องการ

ผู้ใช้ควรวิเคราะห์และประมวลความต้องการสารนิเทศที่แท้จริงก่อนเริ่มการดำเนินการค้นคืน ผู้ใช้ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ภาษาและช่วงเวลาของสารนิเทศที่ต้องการ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนการค้นคืนและการจัดเตรียมสารนิเทศให้ได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

2. วางแผนการค้นคืน

การวางแผนการค้นคืนเป็นการช่วยให้ผู้ใช้ได้รับสารนิเทศตรงตามความต้องการอย่างสมบูรณ์และสะดวก รวดเร็ว ผู้ใช้ควรนำความต้องการด้านต่างๆ มาจัดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการค้นคืน ข้อควรคำนึงการวางแผนการค้นคืน ได้แก่

2.1 เลือกฐานข้อมูลให้เหมาะสม

2.2 การกำหนดวิธีการค้นคืน

3. ดำเนินการค้นคืน

ผู้ใช้ดำเนินการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ตามวิธีการค้นคืนที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 บางครั้งผู้ใช้อาจจะไม่พบสารนิเทศที่ต้องการจากขั้นตอนการค้นที่กำหนดไว้ทำให้ผู้ใช้ต้องพิจารณาและแก้ไขวิธีการค้นอีกครั้ง

4. ตรวจสอบผลการค้น

เมื่อผู้ใช้ได้รับผลการค้นหลังจากดำเนินการค้นคืนตามแผนที่วางไว้ ผู้ใช้ควรทำการตรวจสอบผลการค้นว่ามีเนื้อหาตรงตามความต้องการหรือไม่ ถ้าเนื้อหาตรงตามความต้องการผู้ใช้สามารถแสดงผลการค้นตามความต้องการ หรือถ้าผลการค้นไม่ตรงตามความต้องการผู้ใช้สามารถทำการค้นคืนได้จนกว่าจะได้รับสารนิเทศที่ตรงตามความต้องการ

5. เลือกวิธีการแสดงผลข้อมูล

เมื่อผู้ใช้ค้นคืนสารนิเทศได้ตรงตามความต้องการแล้ว ผู้ใช้สามารถเลือกวิธีการแสดงผลข้อมูลเพื่อนำผลข้อมูลไปใช้งานได้ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า งานวิจัยที่มีเนื้อหาที่ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลซีดี-รอม ฐานข้อมูลออนไลน์และการค้นคืนสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ในด้านต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สีปาน ทรัพย์ทอง (2531) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ในประเทศไทยที่มีผลต่อการสืบค้นสารสนเทศโดยระบบออนไลน์จากฐานข้อมูล DIALOG ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อผลการค้นและรูปแบบของผลการค้นในระดับมาก และพึงพอใจต่อจำนวนรายการเอกสารที่ค้นได้ถูกต้องและตรงกับความต้องการในระดับปานกลาง อัตราความถูกต้องและตรงกับความต้องการของผลการค้นที่ผู้ใช้บริการได้รับคิดเป็นร้อยละ 50 และเป็นรายชื่อที่ผู้ใช้บริการร้อยละ 62.50 ไม่เคยอ่านหรือพบเห็นมาก่อน สำหรับเวลาที่ใช้ในการค้นตั้งแต่ผู้ใช้บริการได้รับคำถามจนผู้ใช้บริการได้รับผลการค้น ผู้ใช้บริการร้อยละ 50 ใช้เวลา 1-2 วัน และผู้ใช้บริการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสืบค้นครั้งละ 850.71 บาท

สมร ตาระพันธ์ (2542) ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลอันคัพเวอร์ ของคณาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ ศึกษาการใช้ฐานข้อมูล ความพึงพอใจ และปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลอันคัพเวอร์ การวิจัยพบว่า คณาจารย์ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้มีความพึงพอใจในการสั่งซื้อและการส่งบทความหลังจากการใช้ฐานข้อมูลอันคัพเวอร์ ในระดับปานกลางและปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้ฐานข้อมูล Uncover คือ ปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อบทความและฐานข้อมูลไม่มีเอกสารฉบับเต็มให้พิจารณาก่อนซื้อบทความ

เสาวนีย์ ศิริบำรุงสุข (2546) ศึกษาการใช้ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ Science Direct ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้ ความพึงพอใจ ปัญหา ความต้องการ รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาและอาจารย์สังกัดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเป็นกลุ่มที่ใช้ฐานข้อมูลมากที่สุด อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์และทำรายงาน ส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลที่คณะ/ภาควิชาและเรียนรู้การสืบค้นด้วยตนเอง นักศึกษาและอาจารย์พึงพอใจบริการฐานข้อมูลในเรื่องความทันสมัยของข้อมูลการเข้าถึงจากระยะไกลและการสืบค้นได้ตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนปัญหาที่พบ คือ การดาวน์โหลดข้อมูลล่าช้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาการใช้ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำคัญ หอสมุดจัดให้บริการแก่คณาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบบสอบถามมีรูปแบบคำถาม

ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบได้คำตอบเดียวหรือหลายคำตอบและคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 คณาจารย์จำแนกตามคณะที่สังกัดพบว่า คณาจารย์จำนวนมากที่สุด คือ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 21.29 และคณาจารย์ที่จำนวนน้อยที่สุด คือ คณาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.61

สภาพการใช้อินเทอร์เน็ต

คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามจากคณะต่างๆ มีการใช้อินเทอร์เน็ตที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดให้บริการ จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 60.32 และคณาจารย์ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดให้บริการ จำนวน 123 คน ร้อยละ 39.68

ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต

คณาจารย์ประสบปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านผู้ให้บริการระดับมาก 4 รายการ ในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ไม่สามารถติดตามเอกสารฉบับเต็มที่ค้นคืนได้ ($\bar{X} = 3.96$) การติดตามเอกสารฉบับเต็มที่ค้นคืนได้ใช้เวลานานเกินไป ($\bar{X} = 3.90$) ระยะเวลาที่ใช้ในการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์นานเกินไป ($\bar{X} = 3.56$) และไม่มีเวลาเพียงพอในการค้นคืนฐานข้อมูล ($\bar{X} = 3.42$)

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต

คณาจารย์ที่เคยใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์เห็นด้วยกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านผู้ใช้ระดับมาก คือ การได้รับคู่มือสำหรับผู้ใช้ในการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.94$) ส่วนคณาจารย์ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตเห็นด้วยกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านผู้ใช้ระดับมาก คือ การได้รับคู่มือสำหรับผู้ใช้ในการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.85$)

สรุปผลการศึกษา

จากจำนวนคณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม 310 คน เกี่ยวกับการใช้ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขฐานข้อมูลออนไลน์ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดให้บริการ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

พบว่า คณาจารย์ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ คณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำการค้นคืนด้วยตนเองจากที่ทำงานเพื่อประกอบการสอน โดยเฉลี่ยทำการค้นคืนสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ส่วนรูปแบบผลการค้นคืนที่ต้องการคือ รายการที่มีบรรณานุกรม สารบัญและเอกสารฉบับเต็ม โดยพิมพ์ผลการค้นเป็นเอกสารและเหตุผลในการเลือกใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพราะสามารถค้นคืนได้ตลอดเวลาและสถานที่ที่มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คณาจารย์ส่วนใหญ่รับรู้การให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์จากเอกสารเผยแพร่ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนคณาจารย์ที่ไม่ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์มากที่สุด คือ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ เนื่องจากคณาจารย์มีความคุ้นเคยในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ และฐานข้อมูลที่สำนักหอสมุดจัดให้บริการมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการกับกลุ่มผู้ใช้ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ประเด็นที่ 2 ปัญหาการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์

พบว่า ผู้ใช้บริการไม่สามารถติดตามเอกสารฉบับเต็มที่ค้นคืนได้ ผู้ให้บริการแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่ชัดเจน ฐานข้อมูลแต่ละฐานมีวิธีการค้นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความสับสน และระบบเครือข่ายเกิดความขัดข้องบ่อยครั้ง

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

พบว่า ผู้ใช้บริการเสนอให้จัดทำคู่มือสำหรับผู้ใช้ในการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ทุกประเภทที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้วอย่างสม่ำเสมอ จัดให้บริการรับคำค้นและส่งผลการค้นทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์สำรวจความต้องการเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์อย่างสม่ำเสมอและตรวจสอบการทำงานของระบบเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

- นางลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. 2535. “ฐานข้อมูลออนไลน์” ใน **การค้นคืนสารสนเทศออนไลน์**, หน้า 82-114. เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม 31. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิบูลศิลป์ วัฒนะพงศ์. 2545. “25 ปีสำนักหอสมุดกับความพร้อมที่จะก้าวไกลในอนาคต” ใน **25 ปี สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 26 พฤษภาคม 2520–2545**, หน้า 62-70. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2545. **รายงานประจำปี 2545 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมร ตาระพันธ์. 2542. “การใช้ฐานข้อมูลอันคัพเวอร์ของคณาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- สีปาน ทรัพย์ทอง. 2531. “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ในประเทศไทยที่มีผลการสืบค้นสารสนเทศ โดยระบบออนไลน์จากฐานข้อมูล DIALOG.” **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.
- เสาวนีย์ ศิริบำรุงสุข. 2546. “การใช้ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ Science Direct ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- อารีย์ ัญญิกิจานุกิจ. 2545. **ศักยภาพของสำนักหอสมุดกับการพัฒนาเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์**. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Chowdhury, G.G. 2004. **Introduction to Modern Information Retrieval**. 2nd ed. London: Facet Publishing.
- Chowdhury, G.G. and Chowdhury, Sudatta. 2001. **Searching CD-ROM and Online Information Sources**. London: Library Association Publishing.